

FILMENS HANDLING

Tyskland 1942. Syttenårige Friedrich er en talentfuld bokser, og hans evner i ringen bliver bemærket af boksetræneren Heinrich Vogler, der tilbyder Friedrich en plads på en af de nazistiske eliteskoler, de såkaldte Napola. Her uddannes de kommende ledere af det nazistiske rige, og for Friedrich er det en chance for at bryde med sin fattige arbejderbaggrund. På trods af sin fars voldsomme afvisning af nazisterne og alt, hvad de står for, vælger Friedrich derfor at lade sig indskrive på en Napola, og han møder her et stærkt og tiltrækkende fællesskab.

Friedrich knytter venskab med den følsomme forfatterspire Albrecht, hvis far, Heinrich Stein, er en højtstående tysk officer, der forventer styrke og mod af sin spinkle søn. Da Friedrich er med Albrecht hjemme til farens fødselsdag, arrangerer de voksne en boksekamp i kælderen, hvor Friedrich presses til at give Albrecht bank. En tid herefter er der kold luft mellem drengene, men deres venskab overvinder ydmygelsen.

For at tilpasse sig tilværelsen på Napola må Friedrich lære, at barmhjertighed og medmenneskelighed er egenskaber, han må lægge bag sig. I bokseringen kæmper man således, til modstanderen er bevidstløs, og på skolen bliver svaghed straffet hårdt. Sengevæderen Siegfried ydmyges således for sine natlige fejltrin, og da han til sidst begår selvmord, begynder det at gå op for Friedrich, at skolens metoder er umenneskelige.

Friedrich underordner sig dog stadig skolens disciplin, og det bliver i stedet Albrecht, der gør oprør mod nazismens grusomhed. Drengene fra skolen bliver en aften sendt ud i skoven for at fange en gruppe undvegne fanger. Albrechts far har informeret dem om, at det er farlige og bevæbnede flygtninge, men da drengene åbner ild, opdager de, at de har dræbt en gruppe ubevæbnede russiske børn. Albrecht skriver herefter et essay, der tager afstand fra nattens aktion, og han undsiger dermed sin nazistiske far. Faren kræver, at Albrecht skriver et dementi, og informerer ham om, at han herefter vil blive sendt til østfronten. På samme måde som Siegfried ser Albrecht nu ingen anden udvej end selvmordet, og til Friedrichs store fortvivlelse drukner han sig i søen.

Friedrich er oprørt over Albrechts død, og ved det efterfølgende boksestævne foranstalter han endelig sit eget oprør mod Napolas nazistiske autoriteter. Demonstrativt vælger han at tabe i den afgørende kamp, og han bliver herefter ekskluderet fra skolen.

EN UDVIKLINGSHISTORIE

Unge Friedrich er filmens hovedperson. Han er en hårdtslående bokser, men han er ikke altid en specielt handlekraftig person. Han trodser imidlertid sin far, der nægter at give ham lov til at tage på Napola, men da han ankommer til eliteskolen, har han på den anden side let ved at indordne sig under den strenge disciplin.

Napola giver Friedrich store muligheder for socialt advancement, men måske er den pris, han skal betale, for høj. Han vakler gennem det meste af filmen mellem at indordne sig under nazisternes krav om at være hård og ubarmhjertig – og at trodse dem og insistere på at bevare mere humane og medmenneskelige egenskaber.

- Beskriv Friedrich, som han er i begyndelsen af filmen. Hvilke egenskaber har han? Hvad er hans baggrund? Hvorfor vil han gerne på Napola? Hvordan er hans første indtryk af skolen og nazisterne?
- Da vi i filmens begyndelse første gang ser Friedrich bokse, taber han, fordi han ikke slår sin modstander bevidstløs. Da han er kommet på Napola, lærer han imidlertid, at man kæmper, til modstanderen er helt overvundet, og at man ikke viser nåde. Diskuter scenen, hvor Friedrich slår sin modstander bevidstløs. Hvilket menneskesyn ligger bag nazisternes måde at bokse på? Boksekampen er umiddelbart en succes for Friedrich, men hvilken pris har han måttet betale for at få denne sejr? Hvilke følelser har Friedrich efter sejren? Hvordan reagerer Albrecht på boksekampen?
- Er boksekampen, hvor Friedrich slår sin modstander bevidstløs, udtryk for, at han på dette tidspunkt i filmen er nazist?

Friedrich synes langt hen ad vejen at kunne indordne sig under nazisternes krav om, at svaghed og medfølelse er egenskaber, der skal straffes. Efter at sengekvæderen Siegfried har begået selvmord, tager Friedrich imidlertid alligevel en lille hævn over den sadistiske gymnastiklærer, der har været på nakken af Siegfried.

- Hvordan kommer det til udtryk, at Friedrich ikke mener, at Siegfried er blevet behandlet ordentligt? Hvad er det for egenskaber ved Friedrich, der gør, at han tager en lille hævn over det, der er sket med Siegfried? Hvilken ideologi gør han oprør mod? A
- Albrecht mener, at det var modigt af Friedrich at slå gymnastiklæreren i maven. Var det modigt af Friedrich? Var det et passende oprør, eller burde Friedrich allerede på dette tidspunkt have vendt ryggen til nazisternes metoder? Hvorfor er det netop Albrecht, der bemærker Friedrichs lille opgør med gymnastiklæreren?
- Har det nogen konsekvenser for Friedrich, at han slår gymnastiklæreren i maven?

Friedrichs konfrontation med gymnastiklæreren har ingen ydre konsekvenser. Han kan fortsat blive en del af Det tredje Riges nye elite. Selv om Friedrich tydeligvis havde medfølelse med Siegfried, så har han valgt at fortsætte på Napola og underordne sig nazisternes ideologi. Det bliver i stedet Albrecht, der åbent udfordrer skolens autoriteter og siger fra over for nazismen.

- Både Albrecht og Friedrich gør oprør mod nazisterne, men det er på forskellige måder. Find forskelle og ligheder mellem Albrecht og Friedrich. Hvilke evner har de, og hvilken baggrund har de? Hvad er deres svagheder? Hvad er forskellen på de to drenges oprør?
- Hvorfor tror I Albrecht vælger at begå selvmord? Kunne der have været en anden udvej for ham?

Albrechts selvmord er afgørende for Friedrichs udvikling. Herefter vælger han endelig at tage afgørende afstand fra nazisternes ideologi, hvor svaghed og medfølelse betragtes som noget, der skal udryddes, og han tager aktivt skæbnen i sin egen hånd.

Ved det store boksestævne taber han demonstrativt en kamp, som han tydeligvis kunne vinde, og på den måde slipper han ud af nazisternes klør. I vrede over hans selvvalgte nederlag bortviser de ham fra skolen. Ved at tabe kampen har Friedrich mistet muligheden for at blive en del af den nazistiske elite, men han har vundet sin medmenneskelighed og sin sjæl.

På næsten paradoks vis er det Friedrichs nederlag, der overvinder nazisterne. I modsætning til Siegfried og Albrecht har Friedrich vist sig at være stærk nok til at opfylde nazisternes krav. Da han taber boksekampen, er det således ikke på grund af svaghed, men fordi Friedrich nægter at sejre på nazisternes præmisser, og fordi han nægter at stille sin styrke i deres tjeneste.

- Hvordan lykkes det til slut for Friedrich at bryde med nazisterne? Hvad er det, der får ham til at tabe boksekampen med vilje?
- Hvad taber Friedrich, da han taber boksekampen? Hvad vinder han?
- Siegfried og Albrecht betragtede selvmordet som den eneste udvej, den eneste måde at bryde med nazisterne på. Hvorfor er netop Friedrich i stand til at udføre et oprør, som han kommer ud af med livet i behold?
- Albrechts selvmord gør, at Friedrich bryder med nazisterne, men måske kunne begivenhederne være forløbet anderledes. Diskuter, om Friedrich var blevet nazist, hvis han ikke havde truffet Albrecht.

TO VERSIONER AF DARWIN

Da Friedrich får tilbuddet om at komme på Napola, bliver hans far meget vred og forbyder ham på det strengeste at have noget med skolen og nazisterne at gøre. I stedet beslutter faren enerådigt, at Friedrich skal starte på fabrikken, hvor faren også selv arbejder.

Friedrich forklarer derefter sin lillebror, at han er blevet tilbudt at komme på en skole, der har alt – selv svævefly! – og ingen af dem kan rigtigt forstå, hvordan faderen kan forbyde en sådan lyksalighed. Det er derfor ikke overraskende, at Friedrich trodser sin far, og det er indledningsvis let at forstå hans begejstring for skolen, hvor eleverne får at vide, at de er særligt udvalgte.

Lærerne og de tyske officerer lægger meget vægt på, at man viser styrke, og at svaghed er noget, der skal udryddes. En af lærerne underviser i Darwins teori om naturlig udvælgelse, og han forklarer, at det

ifølge Darwins lære er den stærkeste, der overlever. Denne bastante udlægning af Darwinismen passer fint til den nazistiske ideologi, men er ikke helt korrekt. Darwinismens grundsætning lyder, at den bedst egnede overlever ved at tilpasse sig sine omgivelser.

Friedrichs handlinger er i den første halvdel af filmen nærmest en illustration af Darwins teori. I modsætning til sin far vælger Friedrich at tilpasse sig de nazistiske omgivelser, og på denne måde synes han at forbedre sine muligheder for at få succes i tilværelsen. Ved at tilpasse sig nazisternes krav kan Friedrich udskifte udsigten til at blive fabriksarbejder som sin far med udsigten til at blive del af eliten og måske endda guvernør i Washington, London, Moskva eller Cape Town.

- Skriv de to versioner af Darwins evolutionslære op på tavlen. Hvad er forskellen? Hvorfor har nazisterne valgt en forsimplet version af Darwins teori?
- Prøv at se Friedrichs handlinger i lyset af Darwins teori om, at man skal tilpasse sig sine omgivelser. Hvad er det for et valg Friedrich træffer, da han vælger at tage på Napola? Hvordan forsøger han at tilpasse sig sine omgivelser? Hvad er det, han opnår ved at tilpasse sig nazisternes krav? Er det logisk, at han tager på Napola og forsøger at blive nazist?
- Darwins evolutionslære handler om overlevelse. Hverken Albrecht eller Siegfried overlever begivenhederne i filmen. Diskuter Albrecht og Siegfrieds skæbne i lyset af de to udlægninger af Darwins evolutionslære. Dør Albrecht og Siegfried, fordi de er svage, eller fordi de ikke kan tilpasse sig omgivelserne?
- Friedrich formår til slut at bryde med nazisternes krav, og han slipper fra det med livet i behold. Diskuter Friedrichs opgør med nazisterne i lyset af Darwins teori. Overlever Friedrich, fordi han bryder ud af nogle omgivelser, som man ikke kan leve i? Eller viser hans handling, at der er andre faktorer – eksempelvis moralske og etiske hensyn – i tilværelsen end blot spørgsmålet om, hvorvidt man kan tilpasse sig sine omgivelser eller ej?
- Diskuter Darwins teori i klassen. I hvilket omfang kræver vores samfund, at man tilpasser sig? Prøv at finde konkrete eksempler fra hverdagen, hvor det er nødvendigt, at man underordner sig krav fra omgivelserne. Hvor langt bør man gå for at tilpasse sig sine omgivelser?

FÆDRE OG SØNNER

Friedrich er sytten år gammel. Han er færdig med skolen, men han har endnu ikke valgt, hvilken vej han vil gå i tilværelsen. Han står i vadestedet mellem barn og voksen, og han skal træffe afgørende beslutninger om sin egen fremtid. I løbet af filmen er Friedrich under indflydelse af en række faderfigurer, der alle forsøger at forme ham i deres eget billede. Ingen af dem er dog særligt sunde forbilleder, og Friedrich må i sidste ende selv træffe det valg, der afgør, hvilket menneske han bliver. Friedrichs far er arbejder, og han ønsker, at Friedrich skal følge i hans fodspor og komme i lære på fabrikken, hvor faren selv arbejder. Da Friedrich vælger at gå imod sin fars ønsker, frigør han sig fra

hans indflydelse, og han kommer herved i en position, hvor han er modtagelig for påvirkning fra andre potentielle faderskikkelser.

Den første faderskikkelse, der lægger armen om Friedrich, er boksetræneren Heinrich Vogler. Han fatter interesse for Friedrich på grund af hans evner i bokseringen. Undervejs i filmen går det op for os, at Heinrich selv har været en dygtig bokser, men at han tabte den afgørende kamp om mesterskabet. Han ønsker derfor at gøre Friedrich til en mesterbokser, der kan føre de ambitioner ud i livet, som han ikke selv formåede at gøre til virkelighed.

Friedrich knytter et nært venskab med forfatterspiren Albrecht, hvis far er den magtfulde guvernør Heinrich Stein. Albrecht er tydeligvis en stor skuffelse for sin nazistiske far. Albrecht har evner som skribent, men faren ønsker, at han skal være fysisk stærk som Friedrich. Heinrich Stein er en grusom faderskikkelse over for Albrecht, men han kunne muligvis være en positiv figur for Friedrich. Friedrich opfylder nemlig Heinrichs krav til Det tredje Riges næste generation, og med Heinrich som forbillede ville Friedrich givetvis komme langt i det nazistiske system.

- Skriv de tre faderfigurer op på tavlen.
- Hvad kendetegner Friedrichs rigtige far? Hvilket liv lever han? Hvordan opfører han sig over for Friedrich? Hvorfor er han modstander af, at Friedrich kommer på Napola? Hvilken fremtid ville Friedrich have haft, hvis han havde adlydt sin far?
- Hvad kendetegner Heinrich Vogler? Hvorfor er han så engageret i Friedrichs boksekarriere? Hvordan opfører han sig over for eleverne, når han underviser i tysk poesi? Er Heinrich mest interesseret i nazisme eller boksning? Hvordan ville Friedrichs fremtid være, hvis han fulgte Heinrich Voglers ønsker? Hvad kendetegner Heinrich Stein? Hvordan er hans forhold til sønnen Albrecht? Hvilke værdier har han? Hvordan ser Heinrich Stein på Friedrich? Hvordan ville Friedrichs fremtid være, hvis han fulgte i Heinrich Steins fodspor?
- Hvad har de tre faderskikkelser til fælles? Hvordan ønsker de at påvirke Friedrichs fremtidige skæbne?
- Hvilket billede giver "Napola" af forholdet mellem fædre og sønner?
- De forskellige faderskikkelser i "Napola" forsøger alle at gøre Friedrich til en mand, der ligner dem selv. I dag taler man meget om, at man skal bryde med 'den sociale arv'. Hvad ligger der i begrebet 'social arv'? Er det stadig således, at de fleste går i deres fars fodspor? Ønsker fædre, at deres sønner skal blive som de selv?

DEN FORFØRENDE NAZISME

"Napola" beskæftiger sig indirekte med den tiltrækning, som nazismen udøvede på mange mennesker i 1930'erne og 1940'erne. Da Friedrich ankommer til Napola er det tydeligt, at hans første indtryk af skolen og nazismen er meget positivt. I særdeleshed i scenen, hvor eleverne synger fællessang i den store sal, kan vi se, at Friedrich føler sig som en del af noget, der er større end ham selv.

Det er ikke svært at forstå, hvorfor Friedrich bliver tiltrukket af nazismen, der fremstår som et stærkt fællesskab og som et sikkert ståsted i tilværelsen. Nazismen udstyrer ham desuden med den identitet,

han har søgt efter. På Napola føler han sig som noget særligt og enestående – den udvalgte. Der bliver sørget for, at han får en uniform, så han ligner alle sine ligesindede, og når eleverne er samlet i den store sal, svarer de som med én mund, når officererne taler til dem. Friedrich lærer desuden at følge fanen med hagekorset, og i fællessangen synger han, at fædrelandet og fanen er større end ham selv.

- Diskuter scenen, hvor Friedrich ankommer til Napola. Hvordan er hans første indtryk? Hvordan fremstår Napola i denne del af filmen? Er det muligt at forstå og identificere sig med Friedrichs positive indtryk af skolen og nazismen?
- Da Friedrich ankommer til Napola, føler han sig som en del af et fællesskab, der er større end ham selv. Hvilke fordele er der ved at være en del af et stort og stærkt fællesskab? Hvilke ulemper er der? Hvordan kommer fordele og ulemper til udtryk for Friedrich?
- Hvilken effekt har det, at alle på Napola går i ens uniformer? Hvilken effekt har det, at en ideologi som nazismen udtrykker sig i faner og i symboler som f.eks. hagekorset?
- Kender I eksempler på, at grupper i dag, eksempelvis bander eller fodboldsupportere, skaber et fællesskab ved at have ens tøj på, have faner med symboler eller ved at synge fællessange? Har I selv oplevet at føle jer som en del af et sådant fællesskab? Hvilke følelser giver det at være en del af et større fællesskab?
- Diskuter i klassen, hvilken tiltrækning det har at være en del af et større fællesskab. Hvilke fællesskaber kender vi i vores samfund? I hvilken udstrækning er vores identitet og handlinger bestemt af de fællesskaber, vi indgår i?

Vores oplevelse af filmen "Napola" er præget af, at vi ser den i bagklogskabens lys. Vi kender Europas historie, og vi har en mening om nazismen og har hørt om holocaust, koncentrationslejre, krigsforbrydelser og overtrædelse af menneskerettigheder.

- Diskuter, hvilken betydning vores viden om nazismen har for vores tilgang til filmen. Hvis vi intet kendte til nazismen – hvordan ville vi mon så opleve Friedrichs ankomst til Napola? Overvej, hvordan jeres viden om nazismen og Anden Verdenskrig påvirkede jeres følelser, da I så filmen. Er der personer, som I umiddelbart føler sympati eller antipati over for på grund af jeres historiske baggrundsviden? Bekræfter filmen jeres forudfattede meninger om nazismen – eller er der punkter, hvor filmen overrasker og ændrer på jeres syn på nazismen?
* Hvis nu nazisterne havde vundet Anden Verdenskrig, og det var en nazist, som havde instrueret filmen "Napola" – hvordan tror I så, filmens handling havde udviklet sig, og hvordan ville historien være endt?

ANDEN VERDENSKRIG PÅ FILM

"Napola" er en film om Anden Verdenskrig, men den er ikke en film, der viser os selve krigen. Ud over scenen, hvor eleverne fra Napola jager en gruppe undvegne fanger i skoven, ser vi ikke egentlige krigshandlinger i filmen. I stedet befinder vi os bag fronten, og filmen beskæftiger sig med de ideologier og de systemer, der var bagvedliggende årsager til Anden Verdenskrig.

"Napola" er en tysk film om Anden Verdenskrig, og dem har der hidtil ikke været mange af. De fleste film om Anden Verdenskrig er lavet i USA eller i andre af de lande, der deltog i krigen mod Nazityskland

og dets allierede. I "Napola" ser vi imidlertid tingene fra en tysk synsvinkel, og filmen forsøger at se Tysklands nazistiske fortid i øjnene.

- Diskuter i klassen, om "Napola" er en film om Anden Verdenskrig. Find begrundelser for og imod.
- Find eksempler på film om Anden Verdenskrig. Hvilke ligheder og forskelle har filmene med "Napola"?
- Hvilke kriterier skal en film opfylde for at være en krigsfilm? Opfylder "Napola" disse kriterier? Hvordan beskæftiger "Napola" sig med Anden Verdenskrig?
- Hvilken effekt har det, at vi langt hen ad vejen ser tingene fra nazisternes synspunkt? Giver filmen nogle nye informationer om Anden Verdenskrig? Hvilken effekt har det at se Anden Verdenskrig fra tyskernes synsvinkel? Kender I andre eksempler på film, der viser Anden Verdenskrig fra tyskernes synsvinkel? Hvis synsvinkel plejer vi at se tingene fra, når vi ser film om Anden Verdenskrig?
- Hvorfor tror I, at tyskerne har lavet så få film om Anden Verdenskrig, mens f.eks. amerikanerne har lavet mange? Vil vi helst se film, der ser tingene fra sejrherrenes synsvinkel?
- Hvorfor bliver der stadig lavet så mange film om Anden Verdenskrig? Kan en film som "Napola" være med til at forhindre, at historien gentager sig?